

NEWSLETTER

ВИДАННЯ 4
листопад 2007

ФОНД КОНРАДА АДЕНАУЕРА
ПРЕДСТАВНИЦТВО В УКРАЇНІ

ФАХОВА КОНФЕРЕНЦІЯ

Чорноморська синергія – підходи до поглибленої чорноморської співпраці

21-23 жовтня 2007 року, Одеса - Стамбул

З 21 до 23 жовтня Фонд Конрада Аденауера в співробітництві з Польсько-українською фундацією співпраці (ПАУСІ), Одеською міськрадою та Центром американсько-українських відносин організували міжнародну конференцію «Чорноморська синергія». На теплоході, що йшов за курсом Одеса

(Україна) – Стамбул (Туреччина), 100 учасників з України та восьми інших країн обговорили нову чорноморську стратегію Європейського Союзу та спробували окреслити масштаби співробітництва між причорноморськими державами в минулому та в перспективі.

Зміст

■ стор. 1 - 2

*Чорноморська синергія –
підходи до поглибленої
чорноморської співпраці*
Від редакції

■ стор. 3

*Коментар: Консолідація
демократії в Україні*

■ стор. 4

АКТУАЛЬНО
Давайте знайомитися:
Жанна Агасієва

Від редакції

Шановні читачі!

Любі партнери та друзі Фонду Конрада Аденауера!

Після нашої незвичайної Чорноморської конференції на теплоході, що йшов за маршрутом Одеса – Стамбул, ми знову маємо тверду землю під ногами. Насичена живим інтересом атмосфера дискусій, що відбувалися на судні, цікаві й досвідчені співрозмовники та триумфальне входження в Босфор наприкінці заходу запам'ятовуються всім нам, певне, надовго.

Зразу після дострокових виборів в Україні ми провели конференцію «Консолідація демократії», порушивши коло тем, яке і в наступному році залишатиметься одним з центральних у нашій роботі. Завдяки низці виборів, які слідували одні за одними і відзначалися дотриманням демократичних стандартів та пов'язаними з цим мирними змінами уряду, що було унікальним для пострадянського простору (за виключенням країн Балтії), Україна довела життєздатність своєї демократії. Тепер перш за все необхідно посилити та поглибити демократичні інституції. Давайте ж спільною роботою зробимо свій внесок до консолідації демократії в Україні, щоб діяльність в рамках демократичних правил гри стала «the only game in town».

Долучитися до такого розвитку подій може передусім молоде покоління політиків. Як Ви знаєте, підтримка молодих українських політиків вже багато років є одним з основних напрямків нашої роботи. І дуже приємно бачити декого з тих, з ким свого часу ми працювали як з початківцями, на відповідальних посадах в політиці, ЗМІ та в економіці. Ми будемо активно продовжувати нашу роботу по цих програмах. У наданні Фондом стипендій в рамках підтримки іноземців Україна залишається однією з основних країн. У 2008 році ми знову проведемо великий відбір студентів та аспірантів і вже зараз очікуємо на заявки від молодих українців.

У цьому випуску Ви також прочитаєте докладний звіт про нашу Чорноморську конференцію, актуальний коментар щодо консолідації української демократії та отримаєте, як завжди, інформацію про наші заходи, що пройшли. В рубриці «Давайте знайомитися» цього разу Ви дізнаєтеся більше про нашу співробітницю Жанну Агасієву.

Бажаю Вам приємного читання та доброго завершення 2007 року!

Ваш Ніко Ланге
Керівник Представництва Фонду Конрада Аденауера в Україні

тиві.

Цей захід був взагалі першою конференцією, на якій обговорювалася запропонована в квітні 2007 р. концепція Європейської комісії щодо Чорноморської синергії. Серед учасників було 25 експертів, науковців та політиків найвищого рівня з країн Євросоюзу та Чорноморського регіону, зокрема – колишній Міністр закордонних справ Туреччини Ясар Якіс, представник Європейської комісії Янош Герман, депутат Німецького Бун-

дестагу, Голова Комітету в закордонних справах Рупрехт Поленц, Генеральний секретар Секретаріату Енергетичної хартії Андре Мерньєр та заступник Міністра закордонних справ України Андрій Веселовський.

Учасники конференції підкреслили, що чорноморський регіон все більше відіграє значну роль у політиці ЄС та світу. Але багато заморожених конфліктів уповільнюють розвиток демократії, ринкової економіки та принципів правової держави в регіоні. Ці конфлікти – погодилися учасники заходу – мають розв'язуватися шляхом переговорів, до яких повинні долучатися всі місцеві та зовнішні гравці. Прикордонні конфлікти, проблеми нелегальної міграції або екологічні проблеми регіону можуть бути вирішені лише спільними зусиллями всіх причорноморських країн.

Було наголошено, що одним з найважливіших питань – передусім для ЄС – є енергетичний сектор. Так, Чорноморський регіон відіграє велику роль в галузі транспортування енергоносіїв та все більшу роль у споживанні енергії. Регіон, в якому проживає 330 млн. жителів, має все більше значення в сфері економіки і вже зараз являє собою великий і постійно зростаючий ринок.

Більшість учасників конференції вважає, що Європейський Союз має бути більш активним у «Wider Black Sea Region». Чіткий месидж на адресу ЄС був сформульований Джеймсом Шерром. ЄС має дати відповідь на запитання, як він хоче передусім сприйматися в Чорноморському регіоні – як магніт

чи як перешкода, наголосив він. Певною мірою Брюссель повинен створювати перешкоди – з огляду на нелегальну міграцію, торгівлю людьми або організовану злочинність. Але якщо ЄС не діятиме в першу чергу як магніт, він не зможе ефективно сприяти розвитку демократії та поширенню принципів правової держави в причорноморських країнах. В майбутньому тут також будуть конфлікти. Але виклик для причорноморських країн полягає в тому, щоб так посилити спільні інтереси та контакти, аби ці конфлікти розв'язувалися вже при їхньому виникненні, вважає Джеймс Шерр.

Фабріціо Тассінарі з Центру Європейських політичних досліджень, м. Брюссель, підкреслив, що причорноморським країнам має бути надана можливість розвиватися в темпі, який їм підходить. Не можна всі країни стригти під одну гребінку та розглядати Чорноморську синергію як єдину програму з однаковими правилами для всіх. Якщо якісь країни більш активні, ніж інші, їх не можна примушувати чекати на тих, хто відстає. Навпаки: вони мають ставати «маяками» для розвитку всього регіону. Цю думку підтримав і заступник Міністра закордонних справ України Андрій Веселовський.

На завершення конференції було констатовано, що вже зараз у чорноморському співробітництві існує великий інтелектуальний потенціал. Координація країн Причорномор'я та відображення вже існуючої роботи неурядових організацій та аналітичних центрів мають бути покращені – тоді Чорноморська синергія матиме не лише майбутнє, а і конкретний вплив на розвиток регіонального співробітництва у Чорноморському регіоні. Особливо було підкреслено необхідність залучення до діалогу Росії та інших – зовнішніх – гравців, як-то США, НАТО або ООН.

Зараз планується видання об'ємної публікації найважливіших доповідей конференції під заголовком «Чорноморська синергія» - «Black Sea Synergy» (українською та англійською мовами). Сьогодні основні виступи конференції можна прочитати на інтернет-сторінці Фонду www.kas.de/ukraine.

Проект буде продовжено проведенням інших заходів. Крім того, це була лише частина низки заходів щодо німецько-польсько-українського співробітництва, які будуть продовжені 2008 року в Варшаві, Берліні та Брюсселі.

Андре Древеловський

Коментар: Консолідація демократії в Україні

2007-й рік чітко показав, що, не зважаючи на Помаранчеву революцію та на її очевидні досягнення, діяльність в рамках демократичних процесів та розв'язання конфліктів демократичними інституціями в Україні й досі зовсім не стало тим, що англійською мовою називається „the only game in town”.

Якою демократією взагалі є Україна? Іншими словами: Чи є Україна взагалі демократією? Для відповіді на це запитання слід звернутися до деяких критеріїв, характерних для демократії. Перш за все тут виникає питання контролю за державою з боку обраних представників. Справді, представники були обрані. Але чи контролюють вони державу? Запитання риторичне і відповіді, певне, не потребує.

Другий критерій консолідованої демократії стосується участі в виборах, забезпечення конкурентних та непрогнозованих виборів. Тут ситуація є, безумовно, позитивною. Результати виборів не можна було чітко спрогнозувати, забезпечується участь у виборах багатьох партій, виборці можуть вільно віддавати свої голоси.

Але що стосується каналів представлення та вираження інтересів, то тут ситуація складається зовсім по-іншому. Що б не робили партії та організації, що представляють різноманітні інтереси, представлення цих інтересів відбувається не знизу нагору. Їх рух все ще відбувається в протилежному напрямку.

Обмеження виконавчої влади та горизонтальна відповідальність також здаються досить проблемними моментами в Україні. Це ясно засвідчила тривала криза останніх років.

Дуже позитивні зрушення можна відзначити по таких критеріях, як альтернативні джерела інформації та свободи громадян. Але інколи виникає запитання, чи це – дійсно свобода або скоріше – вакуум? Який толк від свободи, якщо громадянське суспільство не має виходу на політичний та владний рівні? Який толк від вільних засобів масової інформації, якщо навіть новини, від яких волосся стає диба або найскандальніші розкриття не призводять до політичних наслідків?

Не варто, мабуть, і говорити про такі ключові питання, як рівність громадян перед законом, незалежні суди та правовий захист

громадян. Правової держави та верховенства Конституції в Україні не існує. Україна є східноєвропейською державною, якій знадобився найбільший час для створення Конституції, і все це – лише для того, щоб, як кажуть латиною, *stante pede* ставити питання про її правильність. По суті справи конституційні положення України ніколи не сприймалися політичною елітою, вже 16 років тривають суперечки про інституційні засади існуючого ладу, і при цьому немає намагає вивчити правила і діяти в їхніх рамках.

І що все це означає? Поки що Україна є лише „мінімальною демократією”, вона навряд чи гідна більш гідного визначення. Звісно, в Україні демократія розвинена краще, ніж в Росії, Казахстані або в Узбекистані. Але вона не може похвалитися дуже великими досягненнями, а європейські амбіції України вимагають скоріше порівняння з Польщею, Чехією або Словенією. Українська демократія відповідає зараз картині, яку свого часу описав Алексис де Токвіль: „Суспільство, що народжується, наполовину ще вкрито руїнами загиблого суспільства, і – в цьому надзвичайному безладі – ніхто не може вирішити, що зі старих інституцій та звичаїв має залишитися, а що – повністю зникнути”.

Що ж слід зробити для консолідації демократії в Україні? Хотів би озвучити дві думки, які нещодавно висловив один визначний відвідувач Києва. По-перше – всі названі критерії консолідованої демократії не є чимось винятково складним, її вимоги легко зрозуміти, виходячи зі здорового людського глузду. По-друге – Україна має велику перевагу, адже всі ці зміни вже в різних формах відбулися в Європі.

Ніко Ланге

АКТУАЛЬНО

Збігнев Бжезинський:

Роль України як "старшого брата" Росії

"Україна ставить нас справді перед великими геополітичними викликами. Вона - основоположна частина європейської політичної культури. Росія мала б повчитися в Україні", - сказав д-р Збігнев Бжезинський 17 жовтня 2007 р. в Міжнародному

торгівельному центрі ім. Рональда Рейгана в Вашингтоні в рамках міжнародної конференції "Відносини Україна - ЄС", підтримку в організації якої було надано Представництвом ФКА в Україні. (1. Лист. 2007)

Німецько-українська фахова конференція

Публічно-правове мовлення: незалежність, свобода думки та розмаїття програм

У співробітництві з Посольством ФРН в Україні та Академією Української Преси ФКА організував 31 жовтня 2007 р. конференцію з питань публічно-правового мовлення.

Для обговорення переваг та недоліків німецької системи та перспектив організації громадського мовлення в Україні до Києва прибули німецькі експерти - проф. д-р Петер Шіві, колишній директор Північнонімецького радіо та телебачення, і д-р Манфред Копс, керуючий справами Кельнського інституту економіки радіо та телебачення. (1. Лист. 2007)

Семінар для тренерів у Криму

Розуміння безпеки / навчання безпеці

В рамках п'ятиденного семінару в Сімеїзі тренери Єва Фельдман (Центр прикладних політичних досліджень) та Себастьян Шеффер (Мюнхенський Європейський Форум) влаштували навчання для 15 членів групи "Expert Team Ukraine for Europe", в рамках якого було передано методичні навички проведення рольових ігор та освітніх заходів із питань безпеки. Ніко Ланге (ФКА Київ) виступив з доповіддю про "Безпеку та глобалізацію". Докладну інформацію про проект розміщено на сторінці www.eurostudies.kiev.ua (11. Жов. 2007)

Семінар

Підтримка редакцій у процесі приватизації

3-4 жовтня Фонд Конрада Аденауера у співробітництві з Академією Української Преси провів у Сімеїзі (Крим) тренінг з питань приватизації муніципальної преси в Україні для головних редакторів. Йшлося про розробку бізнес-планів, стратегію продажу рекламної площі, кадровий менеджмент та роботу з передплатниками. Було домовлено, що в наступному році в деяких редакціях буде реалізовано пілотні проекти з безпосередніми тренінгами в редакції. (6. Жов. 2007)

Контакт:

Фонд Конрада Аденауера
Представництво в Україні
вул. Шовковична, 10 кв. 4
01021 Київ

Тел. +380 44 492 74 43
Факс +380 44 253 75 04
office@adenauer.kiev.ua
www.kas.de/ukraine

Давайте знайомитися: Жанна Агасієва

Жанна Агасієва стояла у витоків діяльності Фонду Конрада Аденауера в Україні, оскільки допомагала організувати роботу його Представництва, починаючи з 1994 року. Наші партнери знають її перш за все як енергійну особу, яка опікується фінансовим менеджментом та адміністративними питаннями, яка вимагає вчасного та правильно оформленого надання всіх рахунків, квитанцій та інших документів. Зараз Жанна готується зайняти посаду координатора проектів і з 2008 року буде відповідати, зокрема, за проект „Expert Team Ukraine for Europe”.

Так само добре, як Жанна координує не завжди просту роботу Фонду з партнерами та українськими відомствами, вона вправляється і зі своєю сім'єю, виховуючи двох маленьких дітей. І якщо в бюро Представництва виникають проблеми, які потрібно розв'язати, то за традицією спочатку питають поради у Жанни.